

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izveniš ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemana za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 18 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemana za četrt leta 3 gl. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznani enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. — Opravišništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Vabilo na naročbo.

S koncem tega meseca se prične novo naročanje na zadnje četrletje. Gg. naročnike prosimo, da naročnino o pravem času ponové, ako hoté list dobivati redno v roke, ker „Slov. Narod“ pošiljamo samo onim, ki na prejšnjem plačajo naročnino.

„Slovenski Narod“ velja:

Za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za četrt leta 3 gl. 30 kr.

Za jeden mesec 1 „ 10 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za četrt leta 4 gl. — kr.

Za jeden mesec 1 „ 40 „

Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer:

Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr.

Po pošti prejemana „ „ 3 „ — „

Opravišništvo „Slov. Naroda“.

Čestitim našim čitateljem!

Včerajšnja številka našega lista je slavno c. kr. državno pravdušništvo dalo predsinočnim zapleniti zaradi dopisa iz Celja, ki je poročal o tožbi g. opata Wretschka zoper urednika „Slov. Gosp.“, g. dr. Gregorca.

Konfiskaciji 208. in 210. številke našega lista je sl. c. kr. deželna kot tiskovna sodnija potrdila. Uvodni članek 208. številke se je pregrešil zoper javni mir in red po §. 300 kaz. zak. Od inkriminiranih treh članov 210. številke je ón o dalmatinskih homatijah v „Političnem razgledu“ zakrivil hudodelstva veleizdaje po §. 58 lit. c, k. z. in pregreška zoper javni mir in red po §§. 302 in 300 k. z. dopis „iz Dolja“ in notica o „jezikovej ravnopravnosti“ mej „Domačimi stvarmi“ pa sta se pregrešila samo zoper §. 300 k. z.

Zoper ti konfiskaciji mislimo oglasiti ugovor.

Upravna reforma.

Mej vprašanji, s katerimi se bode v tekočem zasedanju baviti našemu deželnemu zboru, utegne biti najimunitnejše ono o spremembi uprave, da se kolikor moči odpravijo neugodnosti zdanje dvojne uprave. V včerajšnji seji so poslanci v roke dobili tiskano predlogo z vladnim, uže v prvi seji oglašeni pozivom, naj kranjski deželni zbor o tej stvari izreče svoje mnenje. Ker bode ta vladna predloga zanimala najširše kroge naše domovine in gotovo prouzročila dolge razprave, pričómo jo takoj popolnem, da bode rodoljubom prilike seznaniti se z vladnimi nazori o tej stvari in o njej, če se jim bode zdelo potrebno, prijaviti tudi svoje misli.

Tako-le se od besede do besede glasi slovenski tekst vladne predloge:

Mnogoteré neugodnosti nabajajoče se v dvojnej upravi, odkar je v veljavi zdanje občinsko zakonodajalstvo, obravnavale so se zadnja leta uže večkrat in natanko po zakonitih zastopih in zunaj njih.

Pač nij treba posebe dokazovati, da iz določil dozdanjega občinskega zakonodajalstva o atributih cesarskih političnih oblastev na jednej, samoupravnih organov na drugej strani izvirajo mnogoteré pristojnostne težavnosti in da se pri njih izvrševanju kažejo zadržki, ki strankam hitro in gotovo utrjevanje njih zahtev obtežujejo ter delovanje državnih in samoupravnih organov ovirajo.

Zaradi teh od leta do leta občutnejše kažóh se neprilike, h katerim je v poštev jemati tudi še višje potroške dvojne uprave, začela je vlada razmišljati, ali naj bi ne bilo proti njim z izpremembo po zakonodajalnem potu pomoči iskati.

Namera take naredbe sestala bi v občé iz tega, da bi se dozdanja dvojna uprava kar največ skróčila, da bi se v ta namen pôsli samoupravne uprave natanko odbrali ter da bi se za ostale pôsle samoupravne uprave, kakor tudi za tiste občinske stvari, na katere bi imela državna uprava vplivati oblast, uvédlo tako postopanje, ki se na jednej strani strinja z zahtevami samouprave, a se na drugej strani ogiba niti strankam, niti pravim potrebam samouprave koristnega nakopičenega téka po instancah.

Pri natannejšem izvrševanju tukaj omejenih splošnih načel pokaže se vrsta posameznih vprašanj, ki se dotikajo pristojnosti deželnih zastopov ter so jako važna.

Vlada se zatorej vidi prisiljeno v smislu §. 19, št. 2 deželnega reda pozvati deželni zbor, da naj jej o teh stvareh svoje predloge pove.

Ta vprašanja so:

1. Je-li po dosedanjih skušnjah potrebno ali želeti, da se nekateri ali vsi pôsli krajne policije iz lastnega področja občinskega izločijo ter v izročeno področje občinsko, posamezni pôsli tudi v političnega oblastva področje uvrste?

Vlada v tem oziru opozárja posebno na to, da se zakonito izvrševanje uradnih opravil prve instance v posameznih delih lastnega področja občinskega, kakor na pr. v stavbenih stvareh ob nedostatnih močeh premnogih občin spotika, da nadalje krajnopolicijske stvari zahtevajo kratkega in priprostega obravnavanja in da gre v teh stvareh večkrat samo za to, razsojati o pritožbah zoper naredbe županove ali zoper krajnopolicijske zapovedi občinskega odbora zaradi nezakonitosti ali zaradi zakona

napačne uporabe, ali občine siliti k izpolnjevanju zakonitih dolžnostij, v katerem oziru uže dosedanja občinski zakoni utemeljujejo posredovanje političnega oblastva, da se pa vendar tudi samoupravni instančni tek večkrat upotrebljuje; dalje opozárja vlada tudi na to, da je uže za Štajarsko izdani deželni red od 1. aprila 1875. leta dež. zak. št. 24. v občinskih krajnopolicijskih stvareh pritoževanje zavrnil na politično okrajno oblastvo.

2. Ali bi ne bilo dejanskim potrebam primerno, da bi se v smislu člena XVII. in XIX. zakona od 5. marcija 1862. leta drž. zak. št. 18. osnovali okrajni zastopi in sicer:

a) kot višja samoupravna instances proti občinam, in

b) za prave okrajne stvari, ker bi ti zastopi bili z občinami v bližnjem neposrednem dotiki in ker so brez tega tudi po deželah, kjer ni okrajnih zastopov, za nekatere stvari (ceste) okrajni organi postavljeni in se časih tudi nabajajo okrajni zakladi, za katerih upravo sedaj ni izdatne zakonite uredbe.

Pri tem se predpolaga, da bi se okoliši okrajnih zastopov ujemali z dosedanjimi političnimi okraji in da bi bilo okrajnega glavarja vsemu okrajnemu zastopu ali okrajnemu odboru postaviti na čelo ter njemu izročiti vodstvo opravil.

Osnova okrajnih zastopov na takej podstavi dajala bi večje poročstvo za urejeno upravo ter bi okrajne zastope zmožne storila za izpolnjevanje višjih samoupravnih nalóg. Pri tem bi ne bilo posebnega vtikanja od političnega okrajnega oblastva in sicer niti proti občinam v lastnega področja stvareh, katere bi bilo prepuščati čuvajočemu, ukazujočemu in odločujočemu vplivanju okrajnega zastopa, niti proti okrajnega zastopa uradnim opravilom, in omogočilo bi se neposredno izvrševanje od okrajnega zastopa oziroma okrajnega odbora ukrenenih sklepov po okrajnem glavarju, to se ve da s tem pridržkom, da bi bilo okrajnemu glavarju pod vsemi okolnostimi dovoljeno pravo, ustavljati nezakonite sklepe okrajnega zastopa oziroma okrajnega odbora, a izvrševanje tega prava moglo bi se omejiti na določen rok.

3. Ali bi se ne moglo delovanje okrajnih zastopov (2) na ta način urediti, da bi okrajni zastopi, ako bi bilo prikladarstvo po zahtevah pravnega občinskega in okrajnega gospodarstva uravnano v stvareh lastnega področja občinskega ravno tako, kakor v okrajnih stvareh končno veljavno sklepali in razsojali, in da bi se v razsodbe in uradna opravila okrajnih zastopov višja oblastva vtikala samo v teh slučajih:

a) ako bi okrajni zastop ukrenil sklep, s katerim bi svoje področje prekoračil, ali ve-

ljaven zakon žalil, ali napačno uporabil; in b) ako okrajni zastop opušča ali se brani izpolnjevati dela in dolžnosti, katere so mu naložene s posebnimi zakoni?

4. Ali naj bi ne imelo v slučajih spredaj pod 3) lit. a) in b) omenjenih politično deželno oblastvo skupno s člani deželnega odbora in pod predsedstvom deželnega predsednika v zadnji instanci končno veljavno sklepati?

5. Ali naj se tudi v krajnopolicijskih občinskih stvareh pritožni tek ne završuje z razsodbo političnega deželnega oblastva, kakor je bilo to deloma z ministerstva za notranje stvari ukazom od 27. oktobra 1859. leta drž. zak. št. 196 uže ukazano?

6. Ali naj bi ne bilo za sprejem stalnih okrajnih uradnikov določiti posebnih pogojev in ali bi ne bilo zahtevati določene kvalifikacije?

Iz kranjskega deželnega zbora.

Dopolniti nam je še predvčerajšnje poročilo o deželnem zboru

I. seja 24. septembra 1881.

Gospod deželni predsednik je naznanil štiri vladne predloge, namreč a) o uravnavi šolskega obiskavanja na c. kr. rudniške šoli v Idriji in na pravico javnosti imajočih osobinskih (privatnih) šolah v vojvodini Kranjske; b) o vprašanju glede sprememb zdanje upravne uredbe; c) o revizijonu domovinske postave; d) o volitvi štirih članov in štirih namestnikov za deželni reklamacijski komisijon.

Vrediteljema sta bila izvoljena poslanca dr. vitez Savinschegg in dr. Poklukar, verifikatorjema stenografskih zapisnikov pa poslanca Deschmann in Potočnik.

Predlog je bilo poslancem razdeljenih 17, in sicer: glavni pregled gospodarjenja s premoženjem deželnega zaklada in njegovih podzakladov za 1880. leto; potem računski sklepi kranjskih ustanovnih zakladov, računski sklep deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu, računski sklep zaklada kranjske zemljiške odveze, računski sklep gledališkega zaklada, računski sklep norišno-stavbenega zaklada, računski sklep normalno-šolskega zaklada, vsi za 1880. leto; dalje proračun zaklada kranjske zemljiške odveze, proračun gledališkega zaklada, proračuni kranjskih ustanovnih zakladov, proračun deželnega zaklada in njegovih podzakladov, proračun norišno-stavbenega zaklada in proračun kranjskega normalno-šolskega zaklada, vsi za leto 1882; poročilo zaradi oskrbovalnih stroškov za osebe, katere se oddajajo iz bolničnega v hiralnično oskrbovanja pa ne morejo zase plačevati; dopis deželnega predsednika o volitvi 4 članov in 4 namestnikov za deželni reklamacijski komisijon glede zemljišnega davka; poročilo zaradi dovoljenja miloščine vdovi Vukatičevej; poročilo o remuneracijah primariju in sekundariju medicinskega in blazničnega oddelka in asistentu porodiškega oddelka; poročilo o tem, da se je prejšnji privatni, most čez Kolpo pri Brodu v oskrbovanje hrvatskih in kranjskih cestnih organov prevzel in kako se bode v prihodnje vzdrževal; poročilo o stavbi mostu čez Kolpo pri Vinici; poročilo o premembah organizacijona in službenega instruktijona deželne blaginje.

Deželni odbor je zboru nasvetoval volitev štirih stalnih odsekov in sicer: a) finančnega odseka 11 udov, b) upravnega odseka 9 udov, c) odseka 7 udov za pregledovanje letnega poročila, d) peticijskega odseka 5 udov. Temu nasvetu je zbor pritrnil in izvolil a) v finančni odsek poslance: Kaltenegger (načelnik), Potočnik

(namestnik, Poklukar, Vošnjak, Navratil, Deschmann, Schaffer, Schrey, Luckmann, Apfaltrern, Vesteneck; v upravni odsek: Gariboldi (načelnik), Vošnjak (namestnik), Pfeifer, Svetec, Detela, Deschmann, Gutmannsthal, Taufferer, Deu, v odsek za pregledovanje letnega poročila: Apfaltrern (načelnik), Potočnik (namestnik), Lavrenčič, Robič, Deu, Savinschegg, Gutmannsthal; v peticijski odsek: Laschan (načelnik), Grasselli (namestnik), Šavnik, Dreo, Taufferer.

II. seja 26. septembra 1881

je bila čisto kratka. G. deželni predsednik je izročil deželnemu zboru ministerski dopis od 16. t. m., ki pozivlje deželni zastop, naj izreče, kam po njegovem mnenju spadata Žumberk in Marindol. Kadar ta dopis tiskan v roke pride poslancem, ga bomo priobčili. Deželni glavar je naznanil devet prošenj, izročeni deželnemu zboru. Te prošnje so: a) prošnja narodnega učitelja Mat. Ranta v Premu zaradi vpeljave pouka o ženskih ročnih delih v narodne šole; b) prošnja istega učitelja zaradi pospeševanja vrbovanja in pletarstva v Trnovsko-Vremeske dolini (obé pet. ods.); c) prošnja postojinske občine naj se naredi deželna postava zastran vlajšanja pri ukvartiranju vojakov o priliki večjih vojniških vaj (upravn. ods.); d) prošnja dunajsko-vseučiliškega asylvereina za podporo; e) prošnja deželnih uradnih slug za prosto stanovanje ali stovarino; f) prošnja Martina Pilarja, da se siroti Antoniji Kraševčevej pusti miloščina; g) prošnja Josipa Vesela, učenca dunajske umetnostne akademije, za podporo; h) prošnja podpornega društva rudarskih akademikov v Ljubnem (Leoben) za podporo; i) prošnja kamniškega mesta za podporo ob prelogu ceste na Klanjci (poslednjih šest fin. ods.).

Razdeljeni sta bili vladni predlopi o uravnavi šolskega obiskavanja na rudniške šoli v Idriji in o vprašanju glede upravnih sprememb. Za poslednjo, katero vso prija vljamo na drugem mestu, je bil nasvetovan poseben odsek, katerega člani se bodo volili v prihodnji seji. Prvo je zbor izročil upravnemu odseku.

Poslanec Potočnik in tovariši so izročili samostalen nasvet zaradi železnice Trst-Razdrto-Loka-Launsdorf. Poslanec Potočnik bode ta nasvet, ki ga bomo jutri priobčili popolnem, utemeljeval v prihodnji seji, katere dan in dnevni red se bosta poslancem naznanila pismeno.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 26. septembra.

Prošlo soboto sešlo se je najst deželnih zborov, namreč češki, gorenje in dolenje avstrijski, solnograški, koroški, kranjski, bukovinski, šleski, moravski, predarelski in tržaški. Poleg teh pa deluje še deželni zbor tirolski, štajarski in gališki, tako, da zdaj zboruje štirinajst deželnih zborov. Prve seje vršile so se pač povsodi po jednej šabloni, kajti poslancem so se objavile le vladne predloge, o katerih se bodo imeli pogovarjati in ukrepati. Mi bomo na tem mestu skušali iz vsacega zboru objavljati, kar bode imelo splošno vrednost, ne le lokalni interes. Tako bomo poročali, kako se bodo razni deželni zbori izjavljali o vladnej predlogi o upravnej reformi. Prav mirno se gotovo ne bodo vršile debate, kajti tu nemški nacionalci bodo po svojej navadi napadali nasprotnike in poudarjali svoj program, da se bore le za samoohranjenje, potem stoprav za blagor Avstrije. Tako se je govorilo uže pri otvorenju dolenje-avstrijskega deželnega zbora.

Vnanje države.

Razmere v Bolgariji so vedno boljše. Poroča se, da so se eksministri Karavelov,

Cankov, Slavejkov in Suknarov amnestirali in se povabili, če hoté svoje izvrstne moči zopet v prosep pomovine posvetiti. Če bodo pa ti može sprejeli ponudbe, se ne vé še. Mi želimo mladej Bolgarske najlepší razvoj.

Kakor poroča „N. Fr. Pr.“ odloženo je zdaj potovanje Italijanskega kralja Humberta v Avstrijo. Bajé, da je je preprečil Cairoli, kateri je pretil, da bode vrgel ministerstvo Depretisovo, če se poda kralj na pot. Humbert pa za zdaj bajé ne more dobiti družih ministrov. Vender jedenkrat konec pisarenja o italijanskej zvezi z Avstrijo.

Italija kaj ljubosumno ogleduje Francoze, ki se v Afriki bojujejo, kajti ona bi tam doli kaj rada dobila kaj ozemlja za se, a kakor se zdaj kaže, ne bode jej prav dobro izšlo se. V Italiji pa vlada zaradi tega veliko sovraštvo in razburjenost proti Francozom. Celoni elementi, ki so do zdaj simpatizirali z republiko in nagovarjali nasprotnike, naj se približujejo Franciji, celo ti elementi so jeli zdaj očitno ščuvati proti Francozom. Posebno jasno kaže razmero mej Italijo in Francijo pismo, objavljeno v nekem palermskem listu, katero je pisal stari Garibaldi, ki je bil do zdaj tudi zelo zavzet za alijanco Italije s Francijo. V tem pismu stari Garibaldi kliče prebivalstvo v Palermu k orožju in svetuje jim, naj napravijo sicilijansko vespero. Nu, ali jih vidite Italijane, kar pobiti hoté vse Francoze! Ne moremo si kaj, da ne bi kazali zopet na nemire v Primorji, ki jih prouzročajo iredentovci. Kaj ko bi stari Garibaldi poslal tudi jednako pismo kam drugam? Čujmo in delajmo, dok je še čas!

Grški ministerski svet je sklenil, da se odpusté vsi dosluženi rezervisti, kakor tudi ono moštvo stalne vojne, ki je uže dopolnilo trideseto leto. S tem ukrepom se bode doseglo, da se odpusti 40.000 mož; grška vojska pa bode znašala 30.000 mož.

Iz Carigrada se poroča v „Daily Telegraph“: Khedive je poslal sultanu poročilo o nemirih v Kajiri in on jih pripisuje angleškim in francoskim intrigam in se pritožuje, da se tuje sile vmešavajo v Egiptu. Dalje se piše tudi, da bi Italija protestirala, če bi hotela Turčija v Egipt poslati vojnih močij.

V španskej zbornici zgodilo se je nekaj jednacega, kakor pred kratkim časom v angleškem parlamentu, prizor à la Bradlaugh. Martos je namreč vstal in se izrazil proti prisegi pri vstopu v zbornico, češ, da je prisega omejevanje svobode vesti. Castellar je tudi protestiral proti prisegi in dejal, da je sicer vera njegovih pradedov jedino prava, a on vender zahteva za druge pravico, da smejo imeti drugačne ideje. On je kazal tudi vzgled Bradlaughov in dejal, da se mora vsak ogibati taci prizorov, ki žalijo vest.

V Irskej deluje deželna liga vedno huje. Povsod nabijajo plakate ali pa pošiljajo pisma, v katerih se nekaterim osobam preti z maščevanjem, če bodo lastnikom prodajali svoje pridelke. Poroča se tudi, da so se prouzročili mnogi požari.

Dopisi.

Iz Trsta 22. septembra. [Izv. dopis.] (Tržaška prekomorska kupčija pa razstava in shod geografov v Benetkah. Tukajšnji nemški schulverein.) Razni opravki, nekoliko pa tudi radovednost so me zadnji teden gnali prek morja v Benetke, kjer sem si ogledal geografično razstavo. A urednik „Slov. Naroda“ naj nikar strahoma ne pričakuje, da mu sledeče vrstice mislijo popisati razstavljenje zemljepisne knjige in spise, zemljekaze, mape in načrte, razno znanstveno orodje itd. Tak popis bi mogel pač le sestaviti geograf veččak in sicer za predalo pod črto, a ne suhoparen človek, ki se peča s suhoparno kupčijo. Tu naj le omenim, kako je pri tej razstavi zastopano naše cesarstvo. Čudom se nijsem mogel načuditi, da se tudi v tujini razkazuje politični dualizem naše države. V velikanskej prelepej palači ima Ciz-

lajtanija poleg razstave čilske (iz južne Amerike) tri sobane, v katerih so razvrščene, postavljene in obešene razne reči iz nemško-slovenskih dežel, zlasti iz Dunaja. Mej vsemi se najbolj odlikujejo izdelki vojno-geografičnega zavoda z raznovrstnimi instrumenti. Ona družba, ki se imenuje „avstrijski Alpen-Club“, je tudi razstavila svoje letnike ter ponosno kaže nanje s svojo prislovico: „Mit Herz und Hand fürs Alpenland“; a jaz sem z večjim veseljem ogledoval rokopis, v katerem je češki zdravnik, prirodoslovec in geograf Holub opisal svoje potovanje v južnej Afriki. Kolik napredek človeškega rodu kažejo ti izvrstni moderni izdelki, če pogledamo od njih tja na imenitno planisfero Leardovo, brez dvombe v avstrijskem skem oddelku najimenitnejši spomenik nekdanje geografične znanosti. Ta planisfera ima na štirih glavnih straneh sveta pomenljive besede, na severnej strani stoji: „il dixerto deshabilita por freda“, na južnej: „il dixerto deshabilita per caldo“, na vzhodnej jo meji „il paradixo teresto“, na zahodnej pa ocean. Bolj obširna in bolj zanimljiva je bila v drugem nadstopji razstava ogrska. Kaj lepi so načrti in mape Budima in Pešte, razni načrti o sezidani nesrečnega Scegedina, vse pa prekosi topografično-geologični atlant, ki razkazuje geologično sestavo vse ogrske dežele do zadnje pedi. Še zanimljivejša je zbirka raznih zemljekazov in spisov v šolskih razmerah po Ogrskeji ter se povsem lahko meri z dotičnimi najizvrstnejšimi zbirkami v Švajcarskem, nemškem in ruskem oddelku. V malej sobici zraven so razstavljene knjige, mape, zemljekazi itd., ki nam kažejo zgodovinski razvitek geografične znanosti v Ogrskeji. Poleg razstave je bil tudi shod imenitnih geografov iz vseh dežel. Mej ogrskimi so bili Hunfalvi, Matskassy, Türri, Erdödy, izmej avstrijskih pa general Scudier, dr. Lenz, Chavanne, Pavličke in Jettel, potem Slovan Kanic, ki je evropskemu svetu odkril bolgarski svet. Kako se je naš mladi baron Czörnigg prištelil geografom, sam Bog vedi! Pa vsaj ne zaradi onega podlistka, ki ga je kot varuh nemškega življa mej Jugoslovani bil pred leti objavil v ljubeznjivej tetki Triesterici! Pri obravnavah mej je najbolj zanimal govor ogrskega generala Türri; ta je razpravljal predmet, s katerim se uže dolgo časa dejanjsko peča, namreč kako bi se dalo prekopati Korintovsko mejmorje in koliko dobička bi ta prekop dajal pomorskeji kupčiji raznih dežel. Ker se pri vsakeji priliki poudarja, da bi tudi tržaška kupčija s takim prekopom močno pridobila, ne morem nehati, da ne bi dotičnih nadej nekoliko otesnil. Koliko dobička smo se nadejali od prekopa Sueškega! A statistični pregled zadnjih deset let kaže, da se vožnja ladij iz Trsta prek Sueškega prekopa le neče razviti, da deloma celo pojema. Tako je leta 1870. preplulo prekop 26 avstrijskih ladij z 19.000 tonelatami, leta 1875. se je bilo dotično število ladij namnožilo na 64 (in 92.000 tonelat); a od tega leta je ta vožnja nagloma pojemala, tako da je leta 1879. preplulo še prekop komaj 40 avstrijskih ladij (z 71.000 tonelatami.) In poudarjati moramo, da večina teh ladij gre ravno iz Trsta v vzhodnjo stran ali pa od ondaj sem v Trst. Jednako tudi bodoči prekop Korintovski ne bode rešil Tržaške kupčije, ki jo drugačne razmere toliko pritiskajo, da se vkljebu vsemu napenjanju ne more razviti.

Zadnjič je imel tukajšnji nemški schulverein svoj ustanovni shod. Koliko ta reč zanima tukajšnje Nemce, vidi se pač iz tega,

da se je izmej 108 pribobnanih članov komaj 24 udeležilo ustanovnega zborovanja. Kot je uže pred mnogimi tedni „Triester Zeitung“ priporočala, izvolili so ti zbrani pionirji nemške kulture v Primorskeji za predsednika znanega advokata dr. Rabina, ki so ga pred zadnjimi volitvami v državni zbor nekoji slovenski narodnjaki tudi slovenskim volilcem toplo priporočali. Inženir Bömches in advokat Krausenek sta podpredsednika, tukajšnje realke profesor Moser in inženir Krause pa zapisnikarja. Po daljšem posvetovanji so se razšli ti možje z veselo nadejo, da bodo na Primorskem rešili nemštvo, ko se bodo vsak teden v torek shajali v dobrovoljno jim prepuščeneji pisarni svojega predsednika. Prosit! Ker pa razen Trsta, Gorice in Polja nij nikjer Nemcev na Primorskem, radovedem sem, na katero stran bode ta schulverein jel obračati svoje delovanje. V rečenih mestih pa je njegovo delovanje popolnem nepotrebno, ker država vzdržuje peščici Nemcev dobro uravnane nemške šole: mala in srednja učilišča.

Iz Dunaja 22. septembra. [Izv. dop.] (Snovanje češkega političnega društva. Slavnost na korist pogorelemu češkemu gledališču. Zabava na sv. Vaclava dan. Godard in Istoczy. Čehi imajo na Dunaji celo vrsto raznih društev, v katerih gojé ne samo svojo narodnost, temveč delujó tudi za mnogokatero svrhe kakor za petje, gledališče, telovadbo itd. Mora se priznavati, da so dunsjski Čehi v društvenem oziru zelo marljivi, vstrajni, da jih ne straši ni roganje židovskih časopisov, ni neuspehi in poteškoče, katere časte ovirajo domorodna njih podjetja. Večkrat se je uže govorilo o tem, kako bi si Čehi na Dunaji osnovali politično društvo v središči Avstrije. Tako društvo je za Čebe na Dunaji važno, a snovanje je večkrat spodletelo bodi, da ga niso smatrali oportunnim, da je bila udeležitev prepričala ali da je tako podjetje dunajska policija zavirala. M sel, osnovati češko politično društvo, sprožil je v novič znani češki publicist g. J. Skrejšovský. Bodočo soboto imeli bodo Čehi radi tega zbor v „Musikvereinssalu“. Ali se bode snovanje posrečilo ali ne, hočem Vam o svojem času poročati.

Za pogorelo češko gledališče v Pragi pripravlja se tu velika slavnost. V osnovalnem odboru so vsa češka društva zastopana. Glava podjetju je Slovencem dobro znani J. Jiřík, neumoren domorodec, kjer gre za čast in korist slovanske stvari. Slavnost se bode vršila 8. oktobra v Dreherjevih dvoranah v III. mestnem okraji.

Polagoma pričtenja se uže delavnost tukajšnjih slovanskih društev. Slovansko pevsko društvo ima 23. t. m. po počitnicah prvo pevsko vajo v „Slovanskeji Besedi“, 28. t. m. na sv. Vaclava večer pak bode prva zabava imenovanega društva v dvorani „zur Stadt Wien“ v Joipovem predmestji.

Poslednjo nedeljo se je po svetu znani priški zrakoplavec Godard v tej sezoni zadnjič v Hietzingu poleg Dunaja peljal v zrak. Velikanska množica ljudi došla je is Dunaja v velikanski etablissement „zur neuen Welt“ v Hietzingu Vsakokrat se je nekaj osob peljalo z balonom v visoko ozračje. Vsaka osoba morala je plačati za vožnjo 60 goldinarjev. Pogled na več sto metrov nad zemljo plavajoči balon bil je istinito zelo zanimljiv in Godard pripravil je Dunajčanom za več nego jeden mesec mnogo zabave. Pred šesto vožnjo v zrak prejel je Godard sledečo dopisnico:

„Gospod! Namestu uteže vzemite na balon žide, posebno židovske žurnaliste, a kadar dospé balon do znamenite visokosti, vrzite jih doli; to bode za naše mesto velika dobrota, če se Vam posreči, da uničite to grdo pasmo. Nadejaje se, da mi to izvanredno ljubav blagovolite učiniti, znamovam se s poštovanjem

Istoczy.

Na Dunaji dné 6. septembra 1881“.

Ta dopisnica bila je sicer šala, kajti znani magjarski neprijatelj židov Istoczy je gotovo nij pisal, vendar je svoj namen dosegla, kajti tist dan so Dunajčanje mnogo se zabavali o tej dopisnici in o židih govorilo se nij ravno laskovo!

Domače stvari.

— (Modrinjakova slavnost.) Vzlic slabemu vremenu zbralo se je v nedeljo pri Modrinjakoveji svečanosti v Središči veliko občinstva, mej njim zelo mnogo odličnih narodnjakov. Raičev govor, kojega je ljudstvo z veliko pazljivostjo poslušalo, bil je fulminanten; poudarjal je zjedinjenje Slovenije in naše opravičene zahteve. Daljše poročilo pričakujemo. Ptujskim „Nemcem“ je bilo Modrinjakovo slavlje ugodnim povodom, da so zopet pokazali svojo „bilduag“. Poroča se nam namreč iz Ptuja: Slavnostni odbor poslal je v Ptuj nekaj plakatov, da so se prilepili na vogle v „nemškem“ (!) Ptuj! Jedva zapazi te plakate dobro poznat nemčur, katerega je slovenska mati rodila in kateri rad je slovenski kruh (njegovno ime naj ostane tajno, da se naši fortšritlarji ne bodo sramovali), naroči brzo necemu zloglasnemu zakotnemu-pisaču, naj iztrga slovenske na „nemških“ ptujskih voglih prilepljene plakate. Mož je bil baje tako hudo razjarjen zbog te slovenske „predrznosti“, da ga je jelo vsled te „hudobnosti“ sila grizti po trebuhu in zgrabil ga je tako hud furor teutonius, da je moral biti danes brez — obeda! Ko bi bili mi to znali, gotovo bi ne bili učinili navedene „predrznosti“.

— (Občni zbor „Narodne šole“,) društva za podporo ljudskih šol in učiteljev, vršil se je pod predsedstvom g. načelnika F. Stegnarja zadnji četrtek v navzočnosti 30 udov. Iz poročila, sestavljenega po neutrudno delujočem predsedniku g. Stegnarji in ob jednem posel tajnika in blagajnika opravljajočem g. M. Močniku posnamemo, da je imelo to blagodejno društvo 662gl. 77 kr. dohodkov, 486 gl. 24 kr. pa stroškov, katera cela svota upotrebila se je izključivo za nakup učnih pripomočkov ubogim učencem ljudskih šol. Premoženja v gotovini ima društvo „Narodna šola“ 346 gl. 53 kr. Zbor je izrekel zahvalo društvenemu odboru, posebno g. predsedniku F. Stegnarju in tajniku g. M. Močniku za trudoljubivo poslovanje. V odbor so bili jednoglasno voljeni gg. F. Stegnar (prvosednik), A. Praprotnik, Iv. Tomšič, M. Močnik (tajnik in blagajnik), F. Papler, N. Stanonik, J. Borštnik, F. Praprotnik in F. Govekar. Pač želeti bi bilo, da se tega tako uspešno na korist narodnega šolstva delujočega društva premožnejši naši domljubi kaj bolj spomnajo — kakor dozdam.

— (Občni zbor društva za podpiranje kranjskih učiteljskih udov in sirot) vršil se je zadnji četrtek o navzočnosti 40 udov pod vodstvom društverega predsednika g. prošta dr. Jarca. Predsednik zbor pozdravlja in se spomina umrlih udov učiteljev g. Stamcerja in M. Ivanetiča, ki je bil starosta kranjskih učiteljev. Zbor v zna-

menje sožalovanja vstane s sedežev. Tajnik in blagajnik g. Močnik poroča o društvenem stanju. Društvo šteje 64 udov. Podpora je uživalo 8 udov in 25 učiteljskih sirot, katere so dobile 1086 gld. 66 kr. Premožnja je imelo društvo preteklo leto 39.050 gld. v oblagaci jah, 1506 gld. 49 kr. pa v hranilnicah in v društveni blagajnici. Nekemu družabniku, kateri je v velikih stiskah vsled rodbinskih razmer, zbor jednoglasno dovoli podporo 50 gld. Po predlogu g. Govekarja občni zbor sklone, da se od novega leta počneš učiteljskim udovam mestu 80 gld. dovoli podpore po 100 gld. na leto, otrokom, kateri imajo še mater, mestu 20 gld. pa po 25 gld. na leto, učiteljskim sirotam pa, katere nima očetov ne mater, mestu 40 gld. odslej po 50 gld. na leto. Tudi se naj obubožanim učiteljem družabnikom odslej dovoli mestu 80 gld., ako so potrebni, 100 gld. podpore. Gg. A. Praprotnik in Stanonik izrekata društvenemu odboru v prvi vrsti pa g. predsedniku proštu dr. Jarcu in tajniku g. Močniku za njih požrtvovalno delovanje v prid društva zahvalo, katerej zbor jednoglasno z živjo in Slava klici pritrdi. V odbor se volijo jednoglasno gg.: Dr. A. Jarc (prvosednik), M. Močnik (tajnik in blagajnik.), J. Borštnik, J. Čenčič, F. Govekar, B. Kuhar, A. Praprotnik, F. Praprotnik, J. Tomšič. Odboru se tudi naroči, da v smislu sklepa o povišanji podpor, prenaredi pravila in jih predloži sl. deželnej vladi v potrjenje.

Program

za prvo dolenjsko poljedelsko razstavo v Novem mestu.

Razstava se bode vršila v prostorih prvega narodnega doma; začela se bode 2. oktobra in trajala do 4. oktobra 1881.

V nedeljo 2. oktobra.

Ob 9. uri zjutraj se bode razstava slovesno otvorila. Ob 12. uri popoldne predavanje in demonstriranje o preiskavah mošta in vina. Popoldne ob 4. uri predavanje o trtni uši in demonstriranje dotičnih preparatov. Nadaljevanje demonstriranja o moštnih in vinskih preiskavah.

V ponedeljek 3. oktobra.

Ob 8. uri zjutraj začetek. Ob 12. uri popoldne predavanje o kisanji vina in demonstriranje; predavanje o sadjereji.

Popoldne ob 2. uri tombola na velikem tigu pred mestno hišo. Za dobitke odločil je razstavni odbor poljedelske stroje in posode.

Zvečer ob 5. uri predavanje in demonstriranje.

Zvečer ob 8. uri banket v čitalnični restavraciji.

V torek 4. oktobra.

Ob 8. uri zjutraj začetek. Ob 12. uri popoldne razdelitev odlikovanj.

Ob 6. uri zvečer sklep. — Vstopnina 10 kr.

V Novem mestu, 21. septembra 1881.

Razstavni odbor.

Razne vesti.

* (Predrzen rop.) V 21. dan t. m. prišla sta ob 8. uri v jutro dva elegantno oblečena gospoda v prodajalnico juvelirja in mu dejala, da bi si rada kupila nekaj dragotin, naj le pusti dragotine v omarah, si jih bosta uže ogledala skozi steklo. Kar najedenkrat pa sta pristopila k prodajalcu, prišla ga vsak na eni strani, ga tolkla, potem pa zvezala in mu oropala blaga za 60.000 lir. Po-

licja je razpisala 2000 lir nagrade onemu, ki bi ju zasledil.

* (Najstarejši mož na svetu.) Kakor poročajo londonske medicinske novine, živi v Bogoti mož, ki je najstarejši na svetu. Kakor pravi sam, je 180 let star, njegovi sosede pa trdijo, da je še starši. Dr. Hernandez je našel tega starca pri delu v vrtu. Njegova koža je bila kakor pergament, lasje beli kakor sneg. On trdi, da je zato tako dolgo živel, ker se je držal nekovi navad, namreč: on je le jedenkrat na dan, a takrat cele pol ure, ker meni, da se več jedi ne more prebaviti v 24 urah, kot se jih pouzije v pol ure. On ima navado, vsakega 1. in 15. dne so postiti in ta dan pije kolikor mogoče obilo vode; je vedno le mrzle jedi, a redilne.

Listnica opravištva. G. A. S. v Kopru. Omejena slovnica se dobi pri „Matici Slovenski“ in velja 60 kr.

Umrli so v Ljubljani:

24. septembra: Berta Lederer, upokojnega uradnika hči, 25 let, Ulice na grad št. 13, za jetiko. — Reza Deu, orglarskega mojstra vdova, 59 let, Kravja dolina št. 1, za vodenico.

25. septembra: Jožef Hinner, davkar v pokoji, 74 let, Poljanski nasip št. 14, za oslabenjem pluć. — Ana Rožič, šivilja, 65 let, Križevniške ulice št. 7, za sprijenjem drobu.

V deželnej bolnici.

23. septembra: Marija Papež, delavčeva žena, 26 let, za jetiko. — Jurij Videc, gostac, 83 let, za starostjo.

25. septembra: Marijana Pance, delavčeva žena, 55 let, za vodenico.

V vojaške bolnici.

23. septembra: Mihael Pikulič, ulanec, 21 let.

Dunajska borza 27 septembra

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	77	gld.	—	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	"	75	"
Zlata renta	94	"	70	"
1860 drž. posojilo	131	"	40	"
Akcije narodne banke	832	"	60	"
Kreditne akcije	367	"	60	"
London	117	"	80	"
Srebro	—	"	—	"
Napol.	9	"	34 1/2	"
C. kr. cekini	5	"	59	"
Državn. ma ke	57	"	60	"

Zahvala.

Podpisana izrekam tužnohlaležnim srcem svojim sorodnikom, prijateljem, znanec slavnej občini trebanjske, gospodom častnikom novomeškega bramovskega batalijona št. 24 in pevcem trebanjskega pevškega društva najtoplešo zahvalo za sočutje mej boleznijo, za krasne vence in za srceginljivo petje, kakor tudi za mnogobrojno spremstvo pri pogrebu mojega preljubega in nepozabljivega soproga

Edvarda Schafferja.

Vinogorica poleg Trebnjega, dne 24. septembra 1881. (553)

Antonija Schaffer, roj. Gebhard.

Koncipijenta

sprejem, ki ima nekaj prakse.

Dr. Papež

v Ljubljani.

(548-2)

Tudi 23. septembra:

Pri stonu: Berger z Dunaja, — Helle z Dunaja, pl. Wagner z Dunaja, — Marzelj z Dunajskega Novega mesta. — Pri Matič: Fuchs, pl. Mayer, pl. Ketzler, Holcinger z Dunaja. — Maas iz Trsta. — Dr. Bertagnoni iz Vicence. — Pri avstrijskem cesarju: Pire iz Fliča.

V založbi Mat. Gerberjevej v Ljubljani je ravnokar na svitlo prišlo

Spisje v ljudskejši šoli,

četrtga popravljene in po učnih črtežih uredjenega natisa. (543-2)

Spisal **Andrej Praprotnik.**

To knjigo je slavno ministerstvo za bogočastje in uk z ukazom od 30. avgusta 1881. leta s št. 13.045 odobrilo.

Stane, trdo vezana, 32 kr.

60 veder dobrega vina

od leta 1879 se prodá, veder po 13 do 14 gld. Kje? pove opravništvo „Slovenskega Naroda“. (547-2)

Izurjen stenograf,

slovenščine zmožen, se sprejme pri

dr. Josipu Srnecu,

(552-1)

advokatu v Celji.

Za

jesensko in zimsko saisono!

Jesenska oblčila	od gld. 14 do 35
Navlečniki	" " 12 " 28
Zimske suknje	" " 14 " 45
Menčikov-suknje	" " 14 " 28
Suknje od bukovice	" " 8 " 15
Obleko za dečke	" " 5 " 15
Hlače	" " 5 " 12
Salonsko obleko	" " 28 " 32

prodaje (550-1)

EMERIK GRULA,

v Ljubljani, Gledališka ulica št. 5.

Pri

KAROLU TILLU,

pod Trančo št. 2.

Velika izbirka (531-5)

vseh šolskih, pisnih, risalnih potrebščin in pisarničnih del.

Dr. Sprangerjeve

kapljice za želodec,

priporočane od zdravniških avtoritet,

pomagajo takoj, če ima človek krč v želodcu, migréno, feber, ščipanje po trebuhu, zaslinitenje, slabosti, če ga glava boli, če ima krč v pr. ih, mastno zg. go. Telo se hitro očisti. V bramorjih razpusti bolezensko tvarino, odvajajoč črve in kisline. Davici in tifusu vzamejo vso zlobnost in vročino, če se zavživajo po 1/2 žličke vsako uro, ter varujejo nalezljivosti. Človeku diši zopet jed, če je imel bel jezik. Naj se poskusi z majhenim ter se prepriča, kako hitro pomaga to zdravilo, katero prodaja lekarnar g. J. Svoboda v Ljubljani, a flacon 30 in 50 kr. av. velj. (247-36)

Popolno vinoznanstvo.

Obsirna knjiga o čuvanju, gojenju, poznavanju in narejanju vin vse. dežel, v zvezi s poukom o žganju, vrenju, o skrobu, drožih, siru, umetalnem maslu, umetalnem tabaku in drugih hranilnih rečeh s strogim ozirom na zdravje in cenost, dalje več stotin kupčijskih reči izključivo specialnih receptov, vprabni za vsacega, pridobitni, lahko izvršilni, malo glavnice zahtevajoči in donesno poslovanje; neobhodno potrebna za sto tisoč. Posamne recepte se cenó računa. — Pojasnila daje proti retourmarki **F. Schösser, v Trstu.** (419-2)

Koslerjeva pivnica.

Ponižno podpisani si šteje v dolžnost, da za prijazno in obilo obiskovanje vrta Koslerjevega pivovara v letošnji poletinski saisoni izreka najtoplejšo zahvalo, ob jednem naznanjajoč svojim p. n. gostom, da je

pivnica

na Marije Terezije cesti

se uže zopet otvorila in podpisani uljudno vabi, da bi jo obilo obiskovali gostje. — Za natančno postrežbo z jedjo in pijačo se bode skrbelo po vsej moči.

Spoštovanjem udani

Karol Roitz,

(551)

restavratèr.